

SPEIDEREN

MEDLEMSBLAD FOR NORGES SPEIDERFORBUND #2.2018

6
16

Tema: Ild og vann

Speiderturer blir enda bedre med bål, og sjøspeidere kan knapt forestille seg speiding uten båtliv! Få tips og gode ideer, og sjekk også ut stemningen på NM i speiding 2018!

10 SIDER FOR BEVERE OG SMÅSPEIDERE

INNHOLD

FOR DEG MELLOM 6 OG 10 ÅR

TA ET MERKE - BÅL
side 6

LAG EN STILIG FAKKEL
side 8

GØY PÅ VANNET
side 10

HODEBRY OG VITSER
side 12

PATRULJEDYRET
side 14

FOR DEG MELLOM 10 OG 16 ÅR

SHIP O'HOI!
side 15

GØY PÅ VANNET!
side 20

FYR OPP!
side 22

UTELIGGERNE
side 24

ALDRI PÅ BAKKEN
side 26

FASTE SPALTER

KORTNYTT, side 3
PREMIEQUIZ 6-10, side 15
PEFFENS HJØRNE, side 36
PREMIEQUIZ 10-16, side 37
PÅSAN, side 38

F-1

HVA ER DETTE? Bokstaven og tallet viser hvilket *mål* i programmerkene saken passer til. Merkene og målene finner du i loggbøkene og i Speiderbasen.

LEDER

REDAKTØR: KIRVIL KAASA

Hurra for årstidene!

Har du hatt en fin sommer? Hvis du vært på speiderleir, er sjansene store for at regntøyet ditt ble liggende i sekken, og kanskje ullstillongsen også, for store deler av landet vårt har hatt den tørreste og varmeste sommeren på mange, mange år!

Nå er høsten her, og selv om det er skikkelig deilig å kunne gå i t-skjorte, bade og spise is i flere uker i strekk, er det mange som liker det best når været skifter litt. Vi er heldige som har så ulike årstider i Norge, for det gjør at vi kan oppleve så mye forskjellig på fjellet, i skogen og ved sjøen gjennom et helt år. Hva liker du best? Vinter? Sommer? Eller våren?

Kanskje det er din favorittårstid akkurat nå, når bladene blir gule og røde, og stjernene på himmelen blir synlige igjen. I dette bladet finner du masse lesestoff og gode tips som passer til høsten. Jeg håper du får mange fine speiderturer de neste ukene!

God lesing!

Speiderhilsen
Kirvil Kaasa
ansvarlig redaktør

ALLTID BEREDT

Besøksadresse:
St. Olavsgate 25, 0166 Oslo
Postadresse: Postboks 6910 St. Olavs plass, 0130 Oslo
Telefon: 22 99 22 30
E-post: nsf@speiding.no
www.speiding.no

Miljøfyrtårn®

Forbundskontoret til Norges speiderforbund er sertifisert som Miljøfyrtårn.

Ansvarlig redaktør: Kirvil Kaasa
Design: Løwehjerte
Forsidefoto: Daniel H. Widnes
Trykk: 07 Media
Opplag 6–16: 10 900
Redaksjonen avsluttet: 24.8.2018
Generalsekretær: Knut Harald Ulland
Speidersjef: May-Britt Roald
Bidragsytere: Ksenia Sazonova, Thomas M. Andresen, Iver Gjendem, Team Speider-sport

Redaksjonen:
Alexander Vestrum
Carl-Frederic Salicath
Christian Sangereid
Daniel Gauslaa
Eilif Tanberg
Hanna Mastad
Hanne Kristine Lybekk

KORTNYTT

TEKST: ALEXANDER VESTRUM OG KIRVIL KAASA

FOTO: RITA STANDAL

Pirathelg i Fredrikstad

110 småspeidere og bevere og 40 ledere og foreldre fra Fredrikstad krets har vært på sjørøverleir på speiderforbundets sted Tredalen på Hvaler. Småpiratene laget både øyelapper i skinn og tresverd, jaktet på en piratskatt og øvde seg i å hoppe fra planken på en seilskute. Mange hundre liter saft og isbiter gikk med, og det ble mange avkjølende bad i varmen!

FOTO: PETTER NICOLAI ANDERSEN

Slo leir på Akershus festning

Turister og andre som gikk forbi på Akershus festning en helg i april var nok overrasket over å se en speiderleir på vollene. Forklaringen var at Metodistkirkens speiderkorps holdt korpsting på festningen. Grünerløkka MS speidergruppe var arrangør. – Vi var opptatt av å tilby en speideropplevelse, selv om tinget skulle avholdes i tjukkeste Oslo, forteller Atle Stokke fra speidergruppa. – Vi kontaktet festningen for å sjekke mulighetene, og ble møtt med masse positivitet, og ansvarlig plassmajor(!) hadde sågar vært både speider og rover.

Tips oss

Her presenterer vi notiser om små og store speiderhendelser. Fortell oss hva du driver med! Har dere vært på en tur litt utenom det vanlige? Kanskje dere har gjort noe som er blitt lagt merke til i lokalsamfunnet? Send bilde og en kort tekst til Speideren, så kanskje det havner i bladet: kirvil.kaasa@speiding.no

FOTO: BIRGITTE HENEIDE, FRIVILLIGHET NORGE

Ville gitt til speideren

I sommer var statsminister Erna Solberg på besøk på Norway Cup på Ekebergsletta. Der var hun også innom standen til Norges speiderforbund og KM-speiderne. Statsministeren fikk samtidig spørsmål fra Frifond: – Hvis du var 16 år og fikk 35 000 kroner til fritidsaktiviteter, hva ville du brukt det på da? Statsministeren svarte: – Da jeg var 16 år, var jeg speiderleder, så pengene ville gått til det.

FOTO: TOVE ARNTZEN

Ingrid Lycke (med regnbuebanner rundt skuldrene) gikk i Pride-paraden for første gang.

Alltid beredt i Pride Parade

Speiderne deltok i juni for første gang offisielt under eget regnbuebanner i Oslo Pride Parade. Ca. 40 speidere fra fjern og nær, også speidersjef May-Britt Roald, var med på den fargerike feiringen av mangfoldet. Ingrid Lycke, 14 år, fra Drøbak Frogn speidergruppe, var den yngste av speiderne i paraden. – Jeg er her med pappa, fortalte hun smilende. – Jeg har ikke gått i paraden før, men hadde bestemt meg for å dra for å se på i år. Så da jeg hørte at speiderne skulle gå, ble jeg skikkelig glad. Da var jo valget lett, da ville jeg også gå.

Speidere i Drammen bytter ut pølser med fisk

Drammen MS speidergruppe har fått 30 000 kroner av fiskeriministeren. Pengene skal brukes til å bytte ut mye pølser med fisk- og sjømatsnadder, skriver Drammens Tidende. Prosjektet heter «Pølsefritt speiderår».

FOTO: BERIT ROLL ELGSAAS

– Ungene elsker fiskemat, bare man er oppfinnsom nok, sier gruppeleder Wenche Irene Aasland.

Speidernes favoritt er «polka-fisk» – som er hvit og rød fisk pakket i folie med grønnsaker og stekt på bålet. Og for ordens skyld: Det blir ikke helt forbudt med pølser, og det gjelder ikke på turer. Men på fellesarrangementer blir det nå kun fisk og annen sjømat.

FOTO: JACK TAYLOR/PARAMOUNT PICTURES

Haik og filmpremiere

Strand Jørpeland speidergruppe og den engelske vennskapsgruppa deres fikk en haikeopplevelse utenom det vanlige på sommerens leir. Den lenge planlagte soloppgangshaiken til Preikestolen fikk plutselig konkurranse fra førpremieren på Mission Impossible 6 samme sted. – Kort fortalt avtalte vi med ordføreren i Forsand at vi skulle få gratisbilletter til premieren, mot å bidra med dugnad, forteller leirsjef Vibeke Bø Langeland. Speiderne rigget en «speiderdo» for filmpublikumet og plukket søppel etter premieren. – Vi hadde forberedt speiderne godt, vi brukte patruljesystemet og snakket med dem om ansvar og tillit. De løste oppgaven helt strålende, forteller leirsjefen fornøyd.

FOTO: RØROS SPEIDERGRUPPE

Skogbrann ga avlyst Røros-leir

De store skogbrannene i Sverige gjorde at Røros speidergruppe valgte å avlyse sommerens tur til nabolandet. Leirområdet de etter planen skulle til, ligger sju mil unna en av de verste brannene, skriver lokalavisa Arbeidets Rett.
– Vi har gjort en skikkelig vurdering på det. Vi hadde pakka og var klare, men så er det slik at det finnes jo noen situasjoner hvor du må stoppe opp og tenke littegrann, og nå er vi der, sa leder May Irene Løseth.
Istedenfor turen til Sverige, blir det til høsten en helg ved norske-kysten, med sjøliv og fiske.

FOTO: JOAKIM TEVELDAL/ØYENE

Bra sommer for speiderkiosk i Vestfold

3. Nøtterøy i Vestfold krets driver kiosk på Tenvik brygge. Det startet de med i fjor, og i år har det gått enda bedre, ifølge lokalavisa Øyene.
– Til nå tror jeg vi allerede har fått inn mer penger enn fjoråret til sammen, sa Martin Kolpus i slutten av juli. Han er en av dem som har rullert på å stå i kiosken.

FOTO: ELINE SANDNES FOSSE_HORDALAND FOLKEBLAD

Tak-dugnad i Hardanger

Øyvokterne i Hordaland krins har tatt på seg jobben med å vedlikeholde leirstedet på Kvamsøy. I sommer fikset de taket på løa, skriver Hordaland Folkeblad.
– Det er et veldig godt samhold i gruppa. Når alle bidrar av fri vilje, blir det ikke noe klaging. Vi har noen ildsjelder, og mange som kan hjelpe til med sitt. Da blir totalen veldig god, forteller Aleksander Iversen Sætrum (oransje t-skjorte).

FOTO: NILS BERNT RINDE

Kristiansand-speidere mister leirsted – får et nytt

7. Kristiansand Sjø i Sørlandet krets har hatt leirsted i Vågsbygdmarka i flere tiår. Nå skal området brukes til ny europavei 39, eller E39. Speidergruppa og selskapet Nye Veier har blitt enige om en avtale. Den gir speidergruppa en helt ny gapahuk.
– Vi har kjempet for turområdet, men føler vi har fått lov til å bli med i en prosess hvor vi er blitt tatt på alvor. Nå ble det som det ble. Vi sitter likevel igjen med en god følelse, sier gruppeleder Sebastian Bø til Nye Veiers eget nettsted.
Den ti år gamle speideren Vegar Flatnes (foran) er også glad.
– Nå kan vi holde på i mange år til, sier han.

TEKST: HANNA MARIA MASTAD OG KIRVIL KAASA | **FOTO:** KRISTIAN LAUVDAL STRØM

Bål

Bål er hyggelig og nyttig. Vet du hvordan du tenner bål og hva du må passe på?

Hvis det ikke er for tørt eller altfor vått, tenner vi ofte bål på speidertur. Det er koselig å sitte ved et bål. Det gir lys og varme, og vi kan lage god mat over bålet. Men vi må passe veldig godt på at ingen brenner seg og at det ikke blir brann.

VED

Ved som er tørr tvers igjennom, brenner best! Se etter tørre, døde greiner og kvister når du skal finne ved. Store, gamle grantrær har tørre greiner og kvister nederst på stammen. Dem kan du knekke av og bruke til ved, hvis de ikke har grønne barnåler. Hvis det regner litt, er det ofte tørt inne ved stammen til disse trærne.

Du skal ikke knekke av friske, levende greiner og kvister. De brenner veldig dårlig, og du skader trærne.

FÅ FYR

Litt never, den tynne, nesten hvite barken på bjørka, er til god hjelp når du skal fyre opp. Husk at neveren er som en slags hud for treet. Ikke riv av mye fra hvert bjørketre, da skader du det! Se etter never mens du er på vei dit dere skal tenne bål. Plukk med deg litt og putt i en jakkelomme.

Den bitte lille flammen fra en fyrstikk vil helst ha bitte små kvister, fliser eller never for å bli til et bål. Vær tålmodig, ikke legg på for mye eller for stor ved. Da kan de små flammene slokne. Klarer du å tenne et bål med bare én fyrstikk?

Når du har fått et fint bål, skal du heller ikke legge på for mye ved. Da kan flammene bli for store, og plutselig er bålet blitt mye større enn dere hadde tenkt.

LAG MAT OVER GLØR

Steker du en pølse i flammene, blir den fort svart utenpå og smaker brent. Pinnebrødet rekker aldri å bli gjennomstekt før det blir svidd. Vent litt før du lager mat på bålet. La flammene bli til glør! Varmen er sterk, men det er mye lettere å unngå at maten blir svidd.

Mål:
F-4, 5, 11

Du kan lage mye deilig mat på bål, for eksempler ostesmørbrød og sjokoladekake i appelsinskall. Nam-nam!

PASS PÅ!
Ikke tenn bål uten at det er voksne i nærheten, og forsikre deg om at du får lov av dem!

Vær veldig forsiktig når du skal tenne bål. Tenn aldri bål der det er tørt. Det skal bare et lite vindkast til før det tar fyr i busker og lyng og blir til en skogbrann.

Ha alltid vann rett i nærheten, helst i en bøtte. Når dere skal gå fra en plass dere har brent bål, slukk alltid skikkelig. Hell på mye vann. Mer enn du tror! Er det vinter og nok snø, bruk den til å slukke med.

Ikke løp i nærheten av et bål. Er du uheldig og snubler, kan du falle i bålet og brenne deg stygt.

speiderbasen.no

Se Speiderbasen for å finne fordypningsmerket Bål

3 BÅL-TIPS FRA HANNA

1. Legg fyrstikker i en vanntett boks når du pakker til turen, så de er enkle å tenne når du har samlet sammen ved og er klar for å få fyr på bålet.

2. Finn en god bålplass. Fyr ikke bål inntil et tre eller rett på nakent fjell eller svaberg. Treet kan bli skadet, eller ta fyr, fjellet kan få sprekker av varmen.

3. Samle rikelig ved og ha den klar før du tenner bålet. Du trenger både små, tynne kvister og tykkere greiner som du kan brekke eller sage i passelig lange stykker.

Du finner flere båltips fra Hanna på sidene 24–25.

TEKST OG FOTO: KIRVIL KAASA

Mål:
F-5, K-5,
K-8, S-5

Lag en stilig

Fakler lyser fint i mørket! Med litt hjelp, kan du lage den selv.

DU TRENGER

- Rester av stearinlys
- Filler av bomullsstoff, for eksempel en gammel t-skjorte
- Saks
- En trekjepp, gjerne av furu, minst en halv meter lang og så tykk i begge ender at pekefingeren og tommelen møter hverandre når du holder rundt den
- 1 tom hermetikkboks
- 1 liten kjele med vann
- Kokeplate eller stormkjøkken

SLIK GJØR DU

- Du kan gjerne lage fakkelen din ute.
- Putt lysestumpene i hermetikkboksen. Boksen skal ikke være mer enn litt over halvfull.
- Sett boksen i en liten kjele. Få hjelp av en voksen, det er fort gjort å brenne seg.
- Hell forsiktig vann i kjelen, men ikke så mye at boksen velter. Varm forsiktig opp, slik at stearinen smelter, det tar litt tid, og vannet må være nesten kokvarmt.
- Klipp eller riv stoffet i lange remser, cirka 3–5 cm brede.
- Surr en remse rundt den ene enden av stokken og knyt en vanlig enkelknute. Sett kjelen med boksen oppi på en gammel avis. Det kan fort bli litt søl.
- Dypp enden av stokken ned i den flytende stearinen. Ta den opp igjen etter et par sekunder. Nå har stoffremsen trukket til

fakkel

seg stearin. La den stivne, det går ganske raskt, særlig hvis dere gjør dette ute.

› Ta enda en remse og surr den utenpå den første filla. Fest remsen med en enkelknute, og dypp i stearinen igjen. La den stivne.

› Gjenta en eller to ganger til, slik at stokken med filler og stearin likner den på bildet nederst. Nå har du en fakkel!

› Ikke lag et større fakkelhode enn dette, flammen blir ganske stor likevel, som du ser!

NÅR DET BLIR MØRKT ...

Fakkelen skal bare brukes ute. Den er lett å tenne med en fyrstikk. Gjør dette sammen med en voksen, og husk brann-faren! Fakkelen kan dere også sette i snøen, den brenner i 20-30 minutter. Slokk den ved å putte den i en bøtte med vann.

FINN PÅ NOE MORSOMT

TEKST: KIRVIL KAASA | **FOTO: ANNIKEN MOHN STEN,** DAGRUN BROX RAYAMAJHI, GRO STRØMSHEIM OG KIRVIL KAASA

Gøy på vannet

Du som er småspeider vet at det er mye gøy du kan gjøre på, i og med vann! Her er noen forslag som du kanskje ikke har prøvd før.

LAG DIN EGEN VANNKIKKERT

For å få øye på alle de spennende skapningene i vannet, kan du lage din egen vannkikkert. Du trenger:

1. Et spann eller en plastbøtte uten bunn. Få hjelp av en voksen. Elektrisk stikksag er smart å ha når bunnen skal fjernes!
2. Et stykke tykk gjennomsiktig plast
3. Sterk tape

Legg plasten over den ene åpningen i spannet eller bøtta. Fest plasten med tape. Stikk vannkikkerten ned i vannet og kikk gjennom plasten på alt som lever under vannoverflaten.
Kilde: nysgjerrigper.no

LAG EN VANNBALLONG-KATAPULT

Få hjelp av noen større speidere til å bygge en katapult som kan skyte ut vannballonger eller våte svamper. Veldig gøy på en varm dag – klar, ferdig PLASK!

BYGG EN KVERNKALL

En kvernkall, eller et vannhjul, kan du lage av pinner, tynne treplater (finér), små spiker/stifter og hammer. Når hjulet er ferdig, kan du teste det i en bekk.

Mål:
K-1, 7, 9,
12, V-3

LAG EN VANNSKLIE

En stor presenning med vann og grønnsåpe på kan bli en herlig vannsklie, selv på flat mark. Den passer best til en varm sommerdag. Antrekk: Badetøy. Etterpå er alle dekket av grønnsåpe og må ta et bad ... Vil du prøve nå om høsten, bør du ha skikkelig regntøy og støvler på deg!

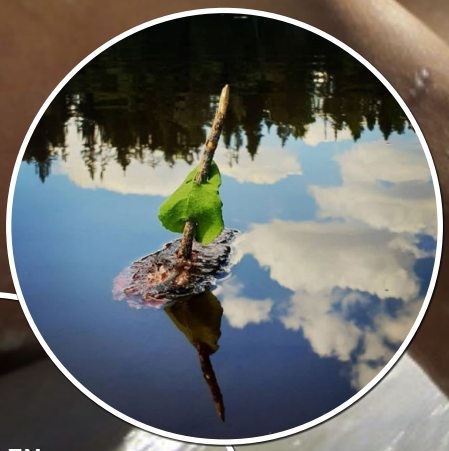
LYS SOM BRENNER UNDER VANN

Du trenger en gjennomsiktig glassbolle, et høyt drikkeglass, et telys og fyrstikker.
Slik gjør du;

1. Fyll bollen nokså full med vann, men ikke helt!
2. Plasser et telys i bollen, slik at det flyter på vannet.
3. Tenn lyset.
4. Hold glasset loddrett opp-ned over telyset, og senk det ned i bollen.

Hva skjer?
Luft trenger plass. Lufta i glasset vil dytte vannet nedover for selv å ta denne plassen inne i glasset.

Sikkerhet
Vær forsiktig ved bruk av fyrstikker og lys. Ha tilgang til kaldt vann.
Kilde: Speiderbasen

SPIKK EN BARKEBÅT

Med en god speiderkniv og et stykke solid furubark, kan du spikke en fin liten barkebåt, slik Julia Malathi, 8 år, har gjort her. Kanskje du vil sette på mast (en kvist) og seil (et grønt blad) også. Arranger båtrace i en bekk!

HODEBRY & VITSER

TEKST: KIRVIL KAASA

Mål:
K-3, 4

Klarer du å finne løsningsordet?

Det er et lite sjødyr, du har kanskje sett et slikt i sommer? (Fasit på side 19.)

Godt å spise når det er varmt

Oppbevarer vi mat i

Himmelretning

Tussi er et ...

Dyr som lever i og ved vannet

Liten og sprø. God turmat

En som undersøker syke

Grå og svart fugl

En som kryper veldig sakte

Dyr som ofte har hvit haletipp

Kims lek

Har du god hukommelse? Se på bildene nedenfor i 30 sekunder. Legg et ark eller en bok over, og prøv å huske så mange du kan. Klarer du alle?

Hahahihihehe!

– Har ikke rommet mitt blitt fint nå? Jeg har møblert det helt etter mitt eget hode.
– Ja, jeg synes det ser litt tomt ut her inne!

– Hvis du har et hus på 10 etasjer og hver etasje har 20 trappetrinn, hvor mange trappetrinn må du gå for å komme til toppen?
– Alle!

– Still deg bakerst i køen, din lømmel, sa mannen da Lasse jukset seg forover.
– Det går ikke, svarte Lasse.
– Går det ikke?
– Nei, det står en der fra før!

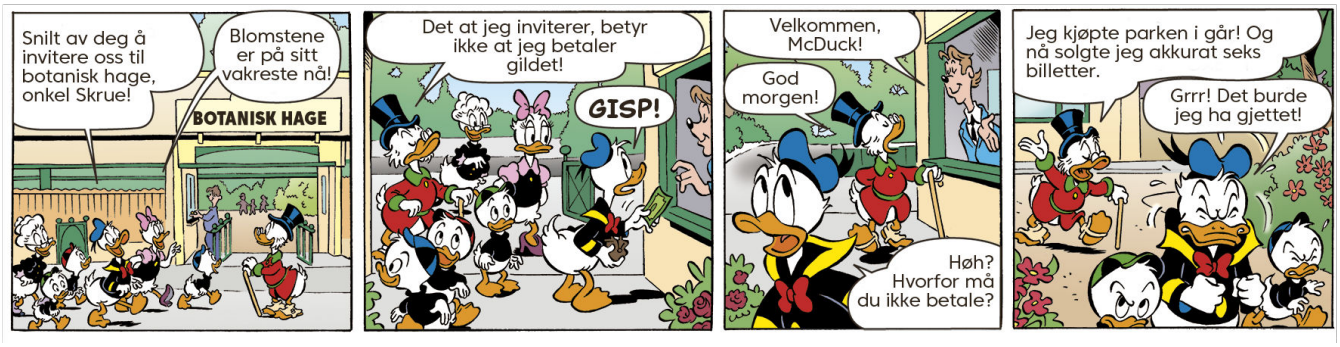
Tre kamerater er på telttur. Den ene heter Bjarne, begge de to andre heter Finn. Den ene Finn blir borte, så Bjarne blir litt engstelig ...
– Vi må finne Finn, Finn!
– Javel, Bjarne, Bjarne!

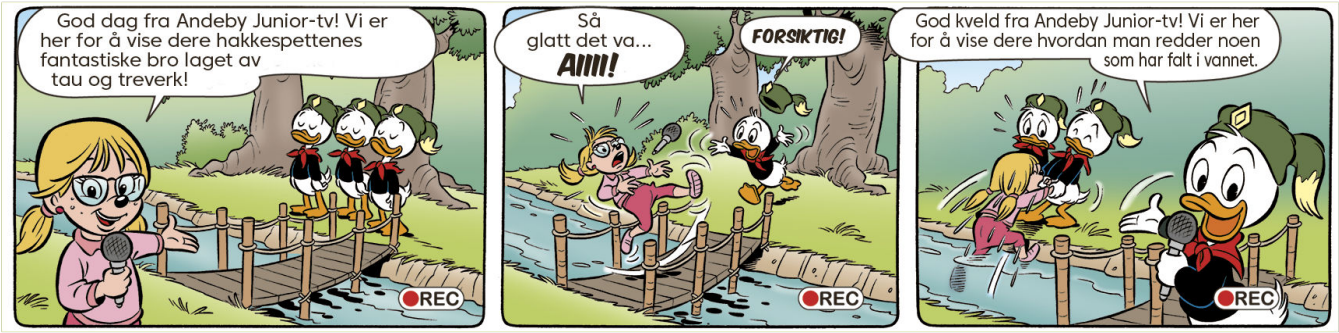
Har du hørt om jenta som ikke fikk spille gitar fordi faren hennes var streng?

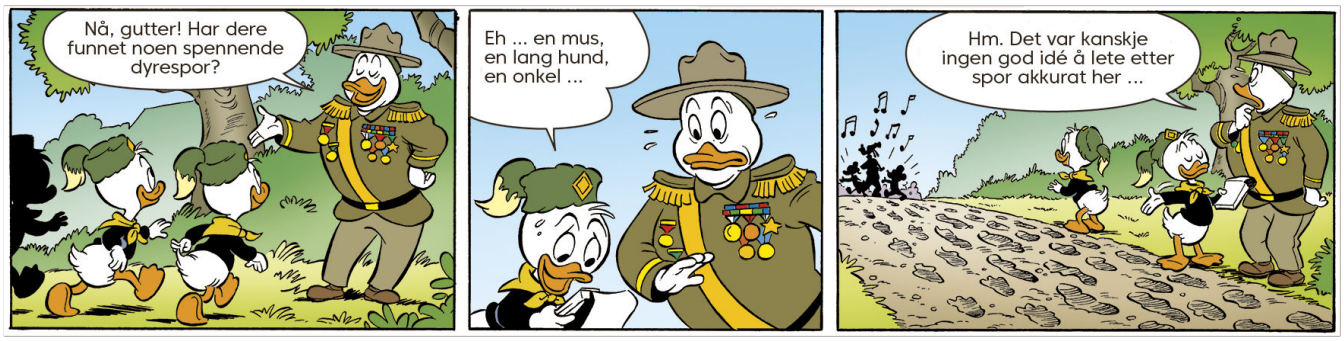
Vitsene er hentet fra *Barnas aller kuleste bøllevitser* og *Barnas beste vitser.*

– Hvorfor spiser du ikke brødet ditt?
– Jeg har ikke lyst, Bestemor.
– Da jeg var på din alder, spiste jeg alltid opp brødet mitt.
– Ja, men da var det ferskt.

Tegneserier

TEKST: CHRISTIAN SANGEREID | FOTO: PXHERE.COM

Mål: F-8, S-6

Hils på oteren!

Oteren er glad i vann – og vi er glad i å bruke oter som patruljenavn.

Oteren er et rovdyr. Den hører til i mårfamilien, sammen med jerv, røyskatt, grevling, mår, mink og ilder. Oteren er lang og slank, med lang hale og fire korte føtter med svømmehud mellom tærne. Hodet er bredt og ørene er små.

En voksen hunnoter veier mellom fire og åtte kilo. Hannoteren kan veie så mye som tolv kilo. De kan bli opptil 70 cm lange, pluss halen, som kan bli opp mot en halv meter.

LIKER Å LEKE

Oteren lever i og ved vannet. I Norge finner vi oter mest langs kysten, men de lever også ved vann og elver og bekker i innlandet.
Oteren er svært aktiv og finner på mange krumspring. Den er en god svømmer, elsker å leke i vannet – og er utrolig flink til å holde pusten. Den kan lukke ørene og nesen i hele fem minutter når den dykker for å jakte.

Oteren spiser stort sett bare fersk mat som den fanger selv. Småfisk er hovedretten, men den spiser også fugl, smågnagere, frosk og krabbe. Er du heldig og får se en oter, kan det godt hende at den flyter på ryggen med beina i været mens den spiser eller soler seg.

Før var det lov å jakte på oter, men siden 1982 har den vært fredet i Norge.

VANSKELIGERE Å VÆRE OTER

Oteren er rødlistet. Det betyr at det er fare for at den kan forsvinne helt fra norsk natur. De siste tiårene har det blitt stadig færre otere i Norge. Forskerne vet ikke helt sikkert hvorfor det er slik, men tror det kan ha flere grunner:

- Forurensning av vann der oteren lever.
- Oppdemming eller andre reguleringer av vassdrag (områder med elver, bekker og innsjøer og kanskje også isbreer).
- Oteren kan sette seg fast i fiskegarn og andre fiskeredskaper og drukne.
- Den kan også forville seg ut i veien og bli påkjørt av bil.

Masfjorden i Hordaland og Stor-Elvdal i Hedmark er to kommuner som har fått et spesielt ansvar for å ta vare på oteren, og eksperter tror at det heldigvis har begynt å bli flere otere igjen!

Premiequiz

for bevere og småspeidere

Mål: K-3

Hvor mange soloppganger og solnedganger kan man se hvert døgn fra romstasjonen som går rundt Jorda?

- ◯ 2
- ◯ 16
- ◯ 24

Hva spiser oteren?

- ◯ Gress og vannliljer.
- ◯ Nøtter og kongler.
- ◯ Fisk og små dyr.

Hva synes speiderne i patruljen Ekorn fra Horten var mest gøy på NM i speiding?

- ◯ Matoppgaven.
- ◯ Å vinne.
- ◯ At de fikk være oppe så lenge de ville.

Hvordan har Lars det når han ligger i en hengekøye?

- ◯ Han sover skikkelig godt.
- ◯ Han blir sjøsyk.
- ◯ Han er redd for å falle ut.

Hvorfor måtte speiderne fra Røros avlyse leiren i sommer?

- ◯ Fordi det var så dårlig vær.
- ◯ Fordi det var for varmt til å ligge i telt.
- ◯ Fordi det var skogbrann i nærheten av leirstedet.

Hva slags tips får du av Hanna i dette bladet?

- ◯ Båltips
- ◯ Telttips
- ◯ Q-tips

Finn rett svar i bladet!

Mariell Tveit Nås fra Nordby 1. speidergruppe vant fargeleggingsbok og fargeblyanter, og **Gabriel Leidland fra Egersund FA speidergruppe** vant speider-Lego-sett Skitur i premiekonkurransen i Speideren nr. 1/2018. Neste gang kan det være du som er blant de to heldige vinnerne som får en flott premie fra Speider-sport! Svarfrist: 15. oktober

Vinn

eller

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr./sted: .....

Telefonnummer: .....

E-post: .....

Hvis jeg vinner, vil jeg helst ha

- ◯ Speider-Legosett
- ◯ Fargeleggingsbok og fargeblyanter

KLIPP UT, ELLER KOPIER SIDEN, OG SEND DEN TIL

Norges speiderforbund, Postboks 6910 St. Olavs plass, 0130 Oslo. Merk konvolutten med Speideren

Foto: Johanne Marie Frostvoll / Modeller: Rebecca Snekkenes og Lars Arne Frostvoll / Team Speider-sport

Kr 1999

Tentsile Una er et superlett, lite tretelt til én person. Inngang gjennom dører på begge sider. Fastmontert myggnett spennes opp med én stang. Leveres med løst tak i valgfri farge. Vinner av ISPO Award 2018**.**

2,3 kg

Kr 4749

Tentsile Connect er et tretelt til to personer. Teltet har fastmontert myggnett med unik konstruksjon som gjør at nettet kan åpnes helt opp på alle sider. Leveres med løst tak i valgfri farge. Vår favoritt!

7 kg

Kr 9499

Tentsile Stingray Safari er en større og kraftigere versjon av det originale treteltet til tre personer. Teltet er laget for røff bruk over lang tid og til kommersiell utleie. Det har derfor kraftigere materialer, dører på alle tre sidene og større plass. Leveres med sort tak og 5 års garanti!

11 kg

speider-sport

www.speidersport.no/tretelt

TEKST: EILIF TANBERG | **FOTO:** TOON SOL, KRISTIAN LAUVDAL STRØM OG EILIF TANBERG

Ship o'hoi!

For noen frister ikke livet som landspeider i det hele tatt. For dem er ikke lavvo og leirbål nok, de må sette sjøbein, ha vind i seilene og kjenne sjøsprøyten i ansiktet for å føle seg hjemme – de kalles sjøspeidere.

Grethe Lundgaard (16), roverleder i 2. Bestum sjøspeidergruppe, er en av dem. Hun har vært med i sjøspeidergruppa innerst i Oslofjorden siden hun var ti, som er tidligste mulighet for å begynne med sjøspeiding.

Hun kunne ha blitt landspeider, men fant fort ut av at sjøspeiding var tingen.

– Jeg ble med noen venninner første gangen, for å prøve sjøspeiding sammen. De sluttet etter hvert, men jeg følte det passet meg, så jeg fortsatte! forteller hun.

Siden da har det vært seiling hver tirsdag, seiltokt om sommeren, og større, landsdekkende sjøspeiderleirer med jevne mellomrom. I slutten av juni skal hun delta på «Flagget til topps», sjøspeidernes egne landsleir på Lindøy i Rogaland.

De har allerede seilt en av båtene sine, Korevi på 29 fot, nesten helt fram – til det ytterste Vestlandet fra innerste Oslofjorden, helt på egen hånd.

Og det er nettopp seiltokt (må ikke forveksles med sjørøvertokt) som Grethe synes er spennende.

Grethe Lundgaard

– Man planlegger gjennom mange møter hvor man skal legge ruta, før man endelig kan dra på tokt. Da seiler man om dagen, lager mat, navigerer og følger vaktlister. Enten har vi et bestemt mål, eller så seiler vi bare for moro skyld. Seiler vi med andre grupper, tar vi dem gjerne om bord også, forklarer hun.

Som vaskeekte sjøspeider legger hun ikke skjul på at dette er gøy.

– Det aller beste er å bli kjent med sin egen og andres sjøspeidergrupper. Og seilinger er også noe av det beste, det er jo hovedgrunnen til at jeg vil drive med speiding på havet. I tillegg lærer man spesielt mye om lederskap når man er på båt.

LÆR DEG Å ROPE SOM EN SJØSPEIDER!

Dette er sjøspeiderne i 5. Drammen sjø sitt rop:
«Kulle, rulle, jibbe, sløre
Seile, ro i all slags føre
Knall og vann i magesekken
Tyggegummi stopper lekken!»

Sjøspeidere kan nemlig seile sin egen sjø i mange dager om de vil, nesten hvor de vil, med voksne mange nautiske mil unna. Det krever riktignok opplæring – gjennom merker, båtførerprøven og seilteori om vinteren, får den enkelte speider «utsjekk» til å bli kaptein på en av sjøspeider-gruppas båter.

– Om vinteren, når vi ikke kan seile, bruker vi tid på seilteori og knuter, pluss at vi må gjøre klar båten for seilsesongen, sier Grethe.

Hun understreker at alt dette er viktig og at det absolutt ikke er kjedelig å være sjøspeider, selv om det er is på fjorden. Det blir tross alt også tid til å dra til speiderhytta deres, Bento, og planlegge sommerens tokt.

Men det er uansett sjøen, det sosiale og seiling som er Grethes største lidenskap.

– Jeg elsker sjøspeiding!

TIPS TIL DEG SOM VIL TESTE UT SJØSPEIDING!

Vennskapsspeiding er gøy – spesielt på havet! Hvis du har lyst til å prøve sjøspeiding: ta kontakt med en sjøspeidergruppe i nærheten av deg, eller bli med som mannskap på et tokt med Norges speiderforbunds egen skute, Havbraatt. Se speiding.no.

TEST DEG SELV
– kan du snakke som en sjøspeider?

Fasit nederst på siden

Hva skjer når man kullseiler?

a. Seilet tar fyr, og brenner til det bare er kull igjen.

b. Seilbåten kantrer.

c. Seilbåten seiles dårlig.

Hva gjør man med en spristake?

a. Holder seilet ut fra masten.

b. Ror båten.

c. Tar tak i land når man skal fortøye båten.

Hva er en rorkult?

a. En type tilbedelse av roret som oppstår i sjøspeidermiljøer.

b. En pinne man holder i for å styre roret.

c. En slags åre.

Hva gjør man når man lenser?

a. Seiler med vinden forfra.

b. Seiler mens man tisser over ripa.

c. Seiler med vinden bakfra.

Fasit: b., a., b., c.

Fasit Hodebry

Kryssordet finner du på side 12.

I	S							
K	J	Ø	L	E	S	K	A	P
S	Ø	R						
E	S	E	L					
O	T	E	R					
K	J	E	K	S				
L	E	G	E					
K	R	Å	K	E				
S	N	E	G	L	E			
R	E	V						

TEKST: KIRVIL KAASA | **FOTO:** KRISTIAN LAUVDAL STRØM

Julian Lillesund Florø-Larsen

Gøy på vannet!

I sommer koste både landkrabber og sjøspeidere seg på en ukes herlig sjøspeiderleir. Ta sjansen-konkurransen med selvbygde båter var et høydepunkt!

Julian Lillesund Florø-Larsen (13) har vært speider i 1. Tananger sjøspeidergruppe i fem år. I juli var han en av mange som var på sjøspeiderleiren «Flagget til topps» på Lindøya utenfor Stavanger.

Hvordan hadde du det på leiren?
– Veldig gøy! Det ble mye bading og *mange* turer til kiosken, og så var det show om kveldene. Vi bygde også en stor portal, med sitteplass, til og med.
– Så det ble en del godteri?
– Ja, kanskje litt for mye ... Det var lang, lang kø foran kiosken hele tida, og det ble fort tomt for Drumstick, Fanta og Daim-is, som er det jeg liker best. Det var nok det som var mest populært.

Hvordan var haiken?
– Det var også gøy, patruljen min seilte til ei øy. Der satte vi ut teiner, og så overnatta vi under åpen himmel. Vi hadde håpet på krabber i teinene, men vi fikk ikke noe, så det ble pølser og potetmos til middag.
Så det er ikke bare fisk til middag på sjøspeiderleir?
– Neida, det er masse forskjellig, kjøttkaker og koteletter og sånt. Men vi hadde fisk også. Laks med pasta og saus.

Hvordan var det å være med på «Ta sjansen»?
– Det var kjempegøy, men jeg var veldig nervøs før start! Det gikk jo helt fint, selv om vi ikke hadde prøvd båten før konkurransen. Tror vi fikk en ganske bra plassering også.
– To av båtene som var med, sank, men ikke vår. Den het Rosa boxer. Det var vi i troppen som bygde den. Patruljen til Celina kom opp med designet, og troppslederen vår, Kjetil, ga oss tips om hvilken form den burde ha. Men den var ikke så lett å styre. Da vi var halvveis bort til bjella, begynte den å svinge til venstre, så da bare kastet jeg meg ut og svømte de siste meterne.
Hva var det morsomste på leiren?
– Ta sjansen og å bade masse! Jeg badet nesten hver dag, selv om det var kaldt vann. Vi hoppet uti, så klatret vi opp på land og ventet på å bli varme igjen. Så hoppet vi uti på nytt.

Hva synes du er best med å være sjøspeider?
– At vi ofte er ute og seiler, det er veldig morsomt. Å fiske synes jeg også er gøy, men det gjør vi ikke så ofte. Jeg gleder meg til å dra ut med de større båtene i høst. Da må man være flere som samarbeider om seilingen enn når vi bruker de små båtene. To sitter i ro, én sitter bak, én eller to holder på med seglet. Hvis vi er enda en, går det an å sitte helt foran og holde på med mobilen! forklarer Julian.

TEKST: HANNA MARIA MASTAD | **FOTO:** CF SALICATH

Fyr opp!

Bål er koselig og nyttig, både til å varme seg ved og å lage mat på. Speideren-journalist Hanna har gode båltips til deg.

Mål: F-4, 5, 11, K-9, S-6

Som speider har du nok sittet ved mange bål allerede. Noen har du varmet deg ved, leirbålene var mest for stemningens skyld, og noen har du nok grillet pølser og marshmallows på.

Noen ganger har bålet kanskje knitret mer enn ellers. Dette har å gjøre med hva slags ved som er brukt.

GOD VED

Når du skal tenne et bål, sørg for at veden du bruker er tørr inni! Derfor er det smart å se etter tørre, døde greiner og kvister når du skal finne ved.

Noen tresorter egner seg bedre til fyring enn andre. Både bjørk, gran og furu fungerer kjempebra å fyre med. Ved fra døde og tørre furustubber er ofte gjennomtrukket av harpiks, eller kvae, som mange sier. Da kaller vi det tyri, og den veden brenner lett. Harpiksen fra tyri gir mye sot, så bruker du slik ved til flammer du steker for eksempel pølser over, kan du nesten være sikker på at de blir ganske svarte!

GLØR ER BEST TIL MAT

Uansett bør du vente til du har en skikkelig glohaug, og ikke høye flammer, før du steker mat over bål. Varmen er sterk, men det er mye enklere å unngå at maten blir svidd. Små bål med mye glør passer best til å lage mat på. De er enkle å ha kontroll på, og du kan justere varmen etter behov. Med glør i stedet for flammer, unngår du at maten smaker brent. For å lage et bål som fort gir mye glør, må du ha små vedkubber/greiner. De brenner raskest og gir god mulighet til å øke varmen om det er nødvendig.

PASS PÅ GNISTER

Selv om tørre grankvister er kjempegode å fyre opp med, bør du passe på at gran kan gnistre mer enn andre tresorter. Ikke ha brennbare materialer i nærheten av bålet eller på kroppen. Flytt også det oppblåsbare liggeunderlaget, så du slipper å få hull på det fra gnister. Det er ikke like godt å ligge på da ...

Ta fyrbøtermerket og bålmerket!

HANNAS BÅLTIPS

- Legg fyrstikker i en vanntett boks når du pakker til turen, så de er enkle å tenne når du har samlet sammen ved og er klar for å få fyr på bålet.
- Finn en god bålplass. Fyr ikke bål inntil et tre eller rett på nakent fjell eller svaberg. Treet kan bli skadet, eller ta fyr, fjellet kan få sprekker av varmen.
- Samle rikelig ved og ha den klar før du tenner bålet. Du trenger både små, tynne kvister og tykkere greiner som du kan brekke eller sage i passelig lange stykker.
- Sørg for å ha vann til slokking tilgjengelig før du fyrer.
- Ha med noe som er lett antennelig, for eksempel avispapir, lo fra tørketrommelen, eller tamponger, som er laget av bomull. Dra bomullen utover og legg den inni små kvister eller trefliser og tenn på. Enklere blir det ikke.
- Små flammer – små kvister! Det er ingen vits å legge på vedkubber eller stykker av tykke greiner før flammene har fått godt tak i de små kvistene.
- Husk å ha med deg en kniv, så du kan spikke trefliser hvis du ikke finner små, tynne kvister.

NEVER, MEN ALDRI ALT

Mange liker å bruke bjørkeved i bålet. Tørr bjørk brenner jevnt og gir lite røyk. I tillegg kan neveren til bjørka være til god hjelp når du skal fyre opp. Neveren fungerer ypperlig som en slags tennbrikett. Det kan derfor være smart å samle inn never på forhånd eller mens du går til leirplassen. Husk at neveren er som en slags hud for bjørka, så ikke riv av mye fra hvert bjørketre, da skader du treet!

ENKELT ELLER MER KREVENDE

Det er mye godt du kan lage ute på bål! Gjør du et lite søk på Google, finner du mange oppskrifter som passer for turbruk, noen enkle, andre mer avanserte. Jeg kan anbefale å lage egg i konvolutt eller innbakt pizza. Om dere er flere, og har tålmodighet, kan dere lage en treretters middag ute i skogen. Mye kan forberedes hjemme!

FYRE UTEN FARE

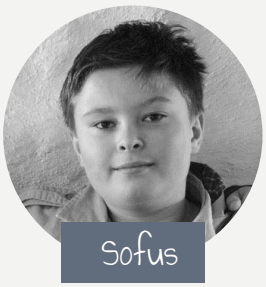
Skal du tenne bål, husk brannsikkerheten! Ikke tenn bål på tørre områder. Det er fort gjort at ett vindkast gjør så det tar fyr i lyng og trær, hvis det er skikkelig tørt. Ha alltid vann i nærheten, helst i en bøtte eller kanne, så du får slukket bålet raskt hvis det blir nødvendig. Husk at bålet ikke må være større enn at du har kontroll på det. Du skal også slukke bålet skikkelig før du forlater det, helst med rikelig vann. Er det vinter og nok snø, bruk den til å slukke med.

Lag egne tennbriketter! Se side 36.

AV: THOMAS MARKENTO ANDRESEN

Uteliggerne

De dro på turer sammen, men i all hemmelighet, og hver for seg, jobbet Adrian og Sofus med fordypningsmerket «Friluftsspeider».

Mål:
F-1, 3

I Askim speidergruppe finner vi de to turglade stifinnerne Adrian Horner (11 år) og Sofus Matre (12 år). I fjor bestemte de seg, helt uavhengig av hverandre, for å ta "uteligger-merket", som egentlig heter "Friluftsspeider". Begge syntes merket var ganske krevende. Bare noen få fikk vite at de jobbet med å ta merket.

Derfor ble troppslederen deres overrasket da Sofus i november sendte en e-post og ba ham sjekke om bloggen hans oppfylte loggkravene for merket. Sofus spurte også om han var enig i at kravene ellers var oppfylt. Omtrent samtidig sendte Adrian en e-post med logger for sine turer. Begge to hadde 19 overnattinger hver utendørs i løpet av 2017. En stolt troppsleder kunne dermed gi dem merket på gruppas juleavslutning i fjor.

Vi har tatt en prat med gutta om erfaringene de gjorde i løpet av året.

BESTEMMER SELV PÅ TUR

– Hva er det viktigste dere har lært?

Sofus: – At det alltid er gøy på tur, selv om det er dårlig vær, at det er viktig å huske liggeunderlaget, og at natta blir varmere med ullsokker på føttene, spesielt om vinteren.

Adrian legger til at det er viktig å kle seg riktig, og å passe på at man ligger under tarpen når man sover.

– Ja, eller ikke rulle ut av teltet om natten, slik vi gjorde på haiken på Nord 2017, sier Sofus.

– Hva synes dere har vært det beste med turene?

– Å være ute med speidervenner er så fint, forteller Sofus. – Vi bestemmer mye selv når vi er på tur, både når vi skal spise, sove, stå opp og lage bål. Og så sover jeg så godt ute i frisk luft. – Jeg synes det beste med tur, er å sitte rundt bålet på kveldene og snakke med andre, og når man står opp om morgenen, sier Adrian.

– Med så mange turer, hva var de beste turopplevelsene deres?

↑ Du kan også ta merket Friluftsspeider, se Speiderbasen.no

DEN ALLER BESTE TUREN

De er enige om at haiken på landsleiren i fjor var den beste turen. – Vi overnattet på et flott sted som heter Mjelle, forklarer Sofus. – Vi hadde god tid til å utforske leirplassen der. Det var spennende å se at tidevannet steg så raskt, og så var det kult med midnattssol.

– Jeg husker godt den lange togturen til Bodø sier Adrian. – Det var veldig gøy på leir, selv om jeg trakket i sauebæsj på haiken. Kretskonkurransen var også gøy. Vi gikk langt, og det var koselig når vi kom fram til leiren.

– Det ble mange forskjellige turer på et år?

– Ja, jeg var på tre vinterturer, en av dem på ski i høyfjellet med familien og en sammen med mange andre speidere i Indre Østfold, sier Sofus. – Det var kaldere enn -10´ om natten på alle vinterturene. Jeg var også på vårtur i Trømborgfjella med patruljen min, og flere sommerturer, pluss en troppstur og en patruljetur til. For å få nok turnetter, var jeg med som hjelper på en småspeidertur. Jeg har skrevet logg fra alle turene. Begge patruljeturene til Trømborgfjella har patruljen planlagt mye selv, selv om vi valgte å bruke et opplegg som lederne laget.

Adrian ramser opp: – Vintertur, kretskonkurranse, landsleiren, speidergruppas 100-års jubileumsleir, høstens oppstartstur for troppen, en familietur, en høstpatruljetur og en tur i romjula.

– Jeg har også vært på tur med familien og hunden vår til Trømborgfjella, sier han. Sofus har også vært på flere turer med familien. – Men de er speidere alle sammen, så det har jo nesten vært speiderturer, det også, forklarer han.

VISSTE IKKE OM HVERANDRE

– Dere går i samme tropp, har dere vært på noen av turene sammen?

– Nesten alle turene, faktisk. Både på troppsturene og haiken på Nord gikk vi sammen, og så slo vi sammen patruljene våre for patruljeturen i fjor høst, sier Adrian.

– Likevel visste dere ikke at dere begge holdt på med samme merke?

– Nei, det skulle være en overraskelse for troppslederen vår, Øystein! Slike overraskelser vet vi nemlig at han liker, sier de to turglade speiderne.

← Fra høstens patruljetur i Trømborgfjella i Eidsberg kommune. GPS og PMR-radio er morsomt å bruke på tur synes speiderne i Askim. Fra venstre Adrian, Sofus, Mille, Marie og Silje.

TEKST: IVER GJENDEM | **FOTO:** REBECCA SNEKKENES OG LARS ARNE FROSTVOLL

Aldri på bakken

Rebecca Snekkenes og Lars Arne Frostvoll fra Team Speider-sport er enige om én ting: *De sover aldri på bakken.*

– Sover du i trærne, får du utsikt, stjernehimmel og soloppgang. Rebecca forteller at du slipper å tenke på om du ligger midt i hovedveien til en maurtue og andre spennende småkryp. Stein og myr er heller ikke noe problem når du henger høyt. Det eneste som er stress, er at du av og til trenger et myggnett rundt køya mot knott og mygg. Og at det kan begynne å regne.

– Er det meldt regn, bør du pakke med en tarp eller en gapahuk som du kan henge over køya.

HUSK OPPHENG

– Hengekøye veier lite, tar nesten ingen plass i sekken og er enkel å feste mellom to trær. Og to trær finner du jo nesten over alt.

Hengekøye-Rebecca forteller det er forskjellig pris på hengekøye, men at de er lite som skiller de ulike hengekøyene du får kjøpt. Stoffet på hengekøyene kan variere litt. Det er noen hengekøyer som er av såkalt fallskjermstoff i nylon, mens andre minner mer om en tynn teltduk.

– Men sjekk om oppheng er med eller ikke når du sammenligner priser. Du trenger oppheng, og det finnes flere typer.

Rebecca liker at køya er litt bred. Da kan hun ligge litt flatere på skrå og samtidig få nok stoff rundt seg til at hun ligger nede i køya.

IKKE FRYS

– Hengekøye blir fort kaldt når det går mot høst og vinter. Det er fordi det ikke er noen isolasjon nedenfra, slik som du får når du ligger på et liggeunderlag på bakken. I tillegg kan soveposen bli klemt flat under og rundt deg i hengekøya. Løsningen er å bruke en underdyne.

Rebecca forteller at en underdyne er som en halv sovepose som henger utenpå hengekøya. Den gir et ekstra isolerende lag. Da kan du sove i hengekøya hele året. Det er lett å justere varmen ved å slakke eller stramme underdyna. Når underdyna er tett på køya, varmer den bedre. Er det ekstra kaldt, kan du ha noe ekstra isolasjon oppi hengekøya i tillegg til underdyna. Rebecca anbefaler reinsdyrskinn, men det hjelper også med enkle liggeunderlag i skumplast eller oppblåsbare underlag som er fylt med isolasjon.
– Når du bruker oppblåsbare underlag, er det lurt å fylle litt mindre luft i underlaget enn du pleier. Da former det seg lettere til køya.
Rebecca forteller at noen hengekøyer også har egen lomme til underlag.

IKKE LIGG SOM EN BANAN

Når du ligger i hengekøye, bør du forsøke å ligge på skrå. Da ligger du faktisk mye flatere.
– Men ikke legg deg på magen. Det blir bare rart, advarer Rebecca.
– Men i tretelt ligger du mye flatere med kroppen enn i en hengekøye, forteller Lars.

JO FLERE – JO BEDRE

Når hele patruljen er sammen på hengekøyetur, kan dere lage en skikkelig kul hengekøyeleir langt inne i skogen. Da kan dere ha hengekøyer på kryss og tvers mellom trærne. Ekstra kult blir det om dere henger dem over hverandre. Det krever litt ekstra planlegging når man skal legge seg. Eller hvis den som sover øverst må opp for å tisse om natta. Men det er også mye av sjarmen.

SJØSYK

– Så lenge jeg lukker øyene og holder meg heeelt stille oppi hengekøya, blir jeg ikke sjøsjuk. Tretelt-Lars blir sjøsyk av å sove i hengekøye.
– I tretelt gynger det ikke på samme måten. Den beveger seg bare opp og ned! Også er jo tretelt koseligere, du ligger flatere og det ser mye kulere ut.

Han er glad i høyden:
– Tretelt oppå en kolle er helt knall. Topp er topp!

Hengekøye-Rebecca liker best å henge køya ved et vann:
– Da kan man sprette ut av hengekøya om morgenen og ta et morgenbad. Eller et sted med utsikt, da. Det er fint, det også!

TA MOTIVASJONSMERKET GJENBRUK:

Er du litt kreativ, kan du kanskje sy om en gammel sovepose og bruke denne som underdyne?

NÅR DU SKAL KØYE ...

Rekkefølge når du skal legge deg:
1. Spis godt og gå alltid på do før du legger deg.
2. Rull ut eller blås opp underlaget.
3. Rist soveposen full av luft.
4. Kle av deg ytterklær.
5. Legg deg i soveposen og ta av deg nesten alt bortsett fra undertøy.
6. Nyt lyden av gresshopper og se etter stjernebilder på himmelen.

TEAM SPEIDER-SPORT:

Team Speider-sport er sportsbutikken Speider-sports egne ambassadører og utstyrstestere. Teamet består av Rebecca Snekkenes (24) og Lars Arne Frostvoll (26) fra Rælingen speidergruppe. Du kan følge de to på tur nesten hver helg på #teamspeidersport på Instagram.

TEKST: CHRISTIAN SANGEREID | **FOTO:** ADOBE STOCK

MTV

– en oppskrift på suksess!

Mett, tørr og varm – her er tips som garanterer suksess på tur.

M FOR METT:

På tur er du i større aktivitet enn hjemme. Du bruker mer energi og må spise mer.

- Smør en ekstra skive til måltidene, planlegg litt mer middag. Spis mat med nok kalorier, proteiner og vitaminer.
- Tørket frukt, nøtter og sjokolade holder energinivået ditt oppe mellom måltidene. Lag en «mulepose» med dine favoritter og ha i jakkelommen når du går.
- Husk å drikke nok! Har tisset en tydelig gul farge, drikk mer!

T FOR TØRR

Hold deg tørr – unngå å bli svett. Gå jevnt og rolig. Ta hensyn til den som går saktest. Skru ned farten i motbakkene. Bytt de tynne ullsokkene i skoene når dere har pauser. Du holder føtter og sko tørre og unngår gnagsår. Tørk gjerne sokkene hengende på utsiden av sekken når du går.

Gode tips for å holde deg tørr på hele turen:

- Gode vanntette sko og klær.
- BARE ull innerst! Ull transporterer fuktighet vekk fra kroppen og varmer, selv om den blir våt. Ull er gull – året rundt!
- IKKE bruk bomullsplagg og dongeri på tur. Blir klærne våte av svette eller regn, fryser du fort. Dropp speiderskjorte på tur i skog og mark.
- Kle av deg ett lag FØR du starter å gå/grave/bygge/leke for å unngå å bli svett.
- Ta på vanntette klær når det blir regn eller snø.
- Husk klesskift!
- Ha med nok tynne ullsokker. De veier nesten ingenting og tar liten plass. De kan fint brukes om igjen, bare du får tørket dem mellom hver gang.

V FOR VARM

Er du mett og tørr, er det lettere å holde varmen.

- Fryser du? Spis (varm) mat, skift til tørre klær, eller ta på ett lag til med klær.
- Beveg deg – gå en tur eller løp noen runder rundt teltet om du er kald.
- Husk: Ull innerst!
- Bruk romslige klær i flere lag. Tettsittende klær varmer dårlig. Luften i ullen og mellom lagene holder deg varm.
- Trange sko gir kalde føtter!
- Ta på rene, tørre ullklær når du skal legge deg i soveposen. Bruk gjerne en lue av ull også!
- Gå ALLTID på do rett før du legger deg.

KLE AV DEG FOR NATTA

Ikke kle på deg alt du har i sekken når du kryper i soveposen – hold deg til ett lag tørr ull: ullboxer/truse, ullsokker og ullundertøy og kanskje ullue. Da kan kroppsvarmen varme opp soveposen. Med mange lag klær, slipper ikke varmen ut, og du får en dårlig natt.

VISSTE DU AT ...

- Soveposen absorberer mye fuktighet fra kroppen om natten. Husk å lufte/tørke den på dagtid, slik at den også varmer deg neste natt.
- Dunsokker eller tykke ullsokker utenpå tynne ullsokker er magisk på kalde føtter i soveposen.
- Lakenpose/innerpose er smart, og den kan enkelt vaskes, i motsetning til soveposen.
- Har du en leirbålskappe – legg den under i stedet for over deg. Varmetapet er større mot bakken enn mot luften.
- Gå ofte på do, ikke «hold deg». Kroppen bruker mye energi på å holde tiss og bæsj varm. La heller kroppen bruke energi på å holde seg varm.

Mål: F-1

UT I VERDENSROMMET

TEKST: BENTE PERNILLA HØYE, KM-SPEIDERNE | **FOTO:** SOLOBSERVATORIET

SE OPP

Mål: F-8, K-3, 12, S-6

Dette er Solobservatoriet på Harestua. Herfra kan du se langt ut i verdensrommet!

Kan du noen stjernebilder? Nå når det er blitt mørkere igjen, er himmelen full av spennende leirbålseventyr!

Helt fra tidenes morgen har mennesker kikket opp på himmelen om natten og drømt seg bort. I gamle dager lurte de nok fælt på hva de lysende prikkene der oppe var. Nå vet vi jo at stjernene er soler som er langt unna, men det er like moro å drømme seg bort eller bruke himmelen som utgangspunkt for leirbålsfortellingen nå som før i tiden.

Når vi ser for oss at en gruppe stjerner danner et motiv, kaller vi det for et stjernebilde. I virkeligheten kan stjernene i et stjernebilde være millioner av lysår fra hverandre. De mest kjente historiene om stjernebilder kommer fra gresk mytologi, og har blitt fortalt i nesten 3 000 år! Her i Norden har vi også våre helt egne stjernebilder som stammer fra samisk mytologi. I følge den samiske stjernebildetradisjonen utspiller det seg et kappløp på liv og død hver natt, der flere jegere forsøker å fange den store reinoksen Sarvvis. Heldigvis klarer Sarvvis å løpe fra dem alle sammen hver natt, for sagnet skal ha det til at den dagen Sarvvis blir fanget, vil verden gå under!

TA ASTRONOMIMERKET!

Syns du astronomi er spennende, så ta astronomimerket, da vel! Flere steder i Norge finnes det stjerneobservatorier hvor dere kan få hjelp til å se nærmere på stjernene. På Solobservatoriet utenfor Oslo kan speidergrupper få et skreddersydd opplegg for å ta merkene sammen med ekte astrofysikere! Se mer på www.solobservatoriet.no/speider

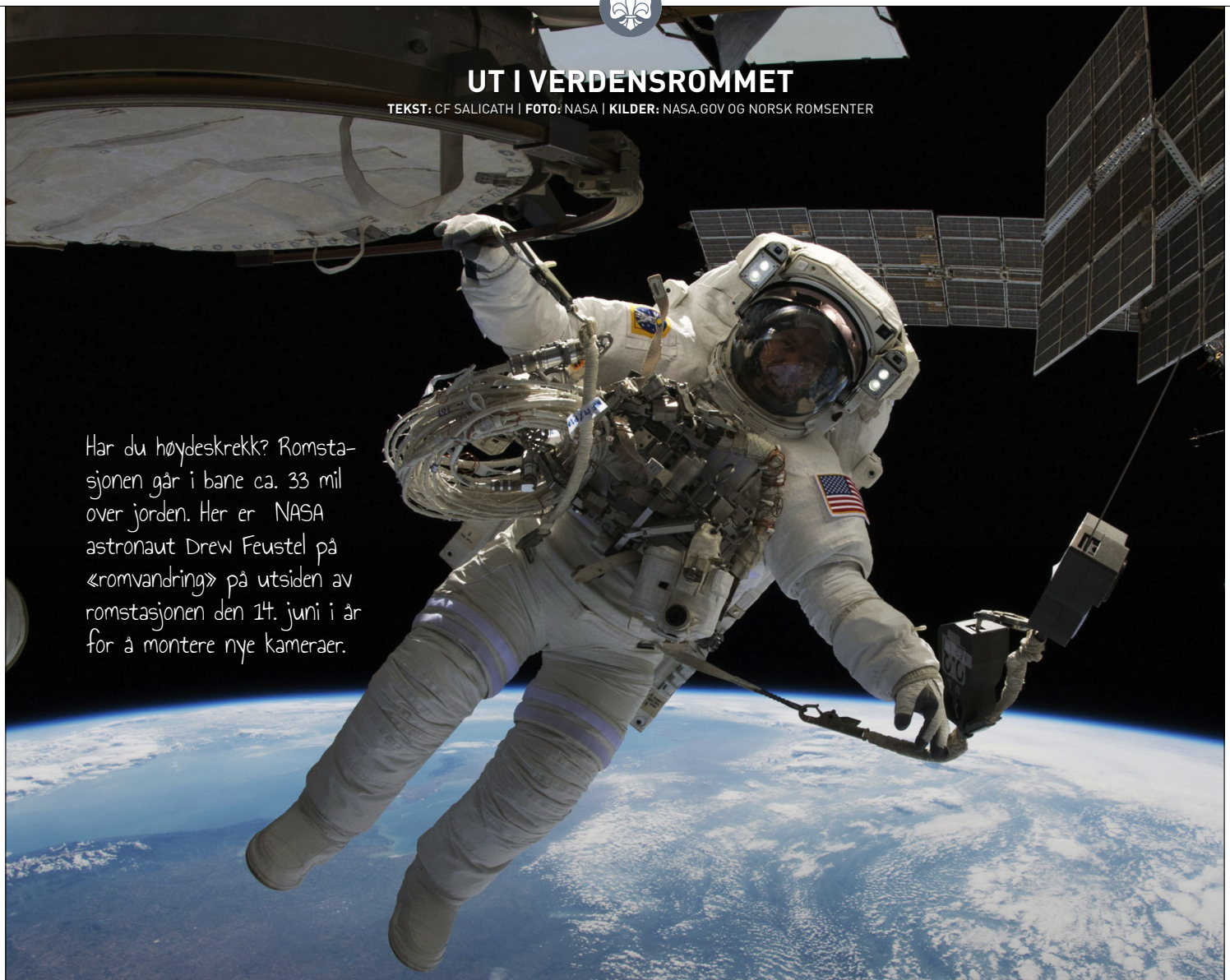
VISSTE DU AT ...?

Et lysår er så langt lyset kan reise på ett år. Lyset har en hastighet på 299 792 458 meter i sekundet, så på ett år reiser lyset hele 9 460 730 472 580,8 kilometer!

Sola er den stjernen som er nærmest Jorda. Det tar lyset 8,3 minutter å reise fra Sola til Jorda. Nest etter Sola er Alfa Centauri A den stjernen som er nærmest jorda. Den ligger 4,36 lysår unna.

I vår galakse, Melkeveien, finnes det ca. hundre millioner stjerner.

TEKST: CF SALICATH | **FOTO:** NASA | **KILDER:** NASA.GOV OG NORSK ROMSENTER

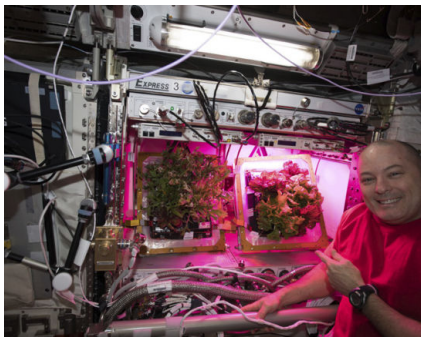
Har du høydeskrekk? Romstasjonen går i bane ca. 33 mil over jorden. Her er NASA astronaut Drew Feustel på «romvandring» på utsiden av romstasjonen den 14. juni i år for å montere nye kameraer.

Hva gjør man på en romstasjon?

Hvis du tok opprop av alle mennesker, ville noen ha manglet. Mens du går på skole eller er på speidermøter, flyr astronauter i bane rundt kloden vår.

Astronautene er om bord på den internasjonale romstasjonen. Å ha den som arbeidsplass, er mye mer enn bare lek i vektløshet. Astronautene gjør vitenskapelige eksperimenter som er viktig for utforskingen av verdensrommet, men også for livet her på Jorden.

En typisk dag på romstasjonen starter kl. 6. Etter inspeksjon av stasjonen går astronautene i gang med planlegging av dagens oppgaver. Arbeidsdagen er ti

NASA astronaut Scott Tingle passer på plantene i drivhuset «VEGGIE», som brukes til forskning på plantevekst i rommet.

timer lang på hverdager, og fem timer på lørdager. På fritiden må astronautene trene mye for å holde seg i form i vektløsheten. Fra 21.30 skal de sove, og vinduene dekkes til for å gjøre det mørkt. Man kan se 16 soloppganger og solnedganger i døgnet fra romstasjonen mens den svever rundt Jorden – én runde tar halvannen time.

REISE TIL MARS

Mye av arbeidet astronautene gjør, er å forberede en reise til Mars. De forsker på seg selv for å finne ut hvordan de reagerer på å leve i vektløshet. Kroppen innstiller seg hele tiden etter tyngdekraften på Jorden. Både skjelettet, balansen, øynene og hjertet påvirkes av å være vektløs. For eksempel trenger ikke hjertet jobbe så hardt for å pumpe blod opp og ned i kroppen, for det er ikke noe opp og ned i vektløsheten. Hjertet er en muskel som trenger mosjon, og det er farlig å komme ned på jorda med et svakt hjerte. De sjekker seg også for alskens bakterier og mikrober for å unngå å bli syke – for det er dumt når nærmeste lege er 225 millioner kilometer unna.

FLYVENDE DRIVHUS

Når du skal på speidertur, tar du med mat for hele turen, men hva om du skal være borte i et helt år? Eller tre? Å fly til Mars kan ta et år, og da vil du ikke reise hjem med en gang. Astronautene prøver å dyrke grønnsaker på romstasjonen, for det gjør at man kan få fersk mat på en tur til Mars. Den teknologien tar vi med oss ned på Jorden for å dyrke grønnsaker uten jord og åkre. Da kan vi produsere mat uten insektsmidler og med minimal vanning. Det er nyttig når vi skal fø en økende befolkning her hjemme.

Astronaut Alexander Gerst i det Europeiske romfartsbyrået jobber med et eksperiment. Han tester hvor viktig tyngdekraft er når man skal gripe tak i en ting, sammenlignet med andre sanser. Gerst har på seg VR-briller og prøver å ta tak i det han ser i dem. Veggen til høyre er dekket med borrelås. Den holder fast sakser, lommelykter og andre småting. Man må ha orden i sakene sine, ellers kan de drive vekk gjennom luften og bli borte.

Nasa-astronaut Ricky Arnold i utsiktsmodulen i romstasjonen. Herfra kan astronautene studere jorden og ta bilder.

Det har ikke vært nordmenn i verdensrommet, men vi bidrar med vitenskap og teknologi. På romstasjonen er det et instrument som overvåker skipstrafikk på jorden. Fra Andøya sender vi opp raketter med satellitter.

Det er mange ting som ble utviklet for bruk i rommet, som nå er vanlig her på Jorden. Batteriverktøy, isolasjonsmateriale, skumplast, støtdempende joggesko, kunstige hjerteklaffer, proteser og frysetørket mat bruker teknologi eller materialer utviklet for romfart. Tenk på det neste gang du spiser frysetørket turmat!

Fakta:

- Den Internasjonale romstasjonen (ISS) er et samarbeid mellom mange land. Norge bidrar gjennom det Europeiske romfartsbyrået (ESA). NASA (USA) og Roscosmos (Russland) har størst andeler av stasjonen og flest astronauter om bord.
- Romstasjonen er bygd på Jorden og flydd opp i seksjoner. Den første seksjonen kom på plass i 1998, og den siste i 2011. Nytt utstyr flys opp flere ganger i året.
- Romstasjonen er omtrent like stor som en fotballbane, men det meste er store solcellepaneler.
- Astronautene flyr til romstasjonen med russiske Souyz-raketter. Det har vært mennesker på stasjonen uavbrutt siden 2. november 2000.
- En astronaut er en person som har vært i verdensrommet, eller trener til å fly i rommet. I dag har 536 mennesker vært i verdensrommet.
- Mange av dem som har vært i verdensrommet, har vært speidere. Første speider i rommet var Alan Shepard i 1961. Han gikk også på Månen i 1971 som kommandør på Apollo 14.
- Første menneske og speider på Månen var Neil Armstrong med Apollo 11. Han og Buzz Aldrin landet med fartøyet «Eagle», og Neil var passende nok også Eagle Scout – en rang i Boy Scouts of America. 11 av de 12 som gikk på Månen var speidere!

TEKST: KIRVIL KAASA | **FOTO:** CHRISTIAN SANGEREID, DANIEL WIDNES OG KRISTIAN LAUVDAL STRØM

Mange poeng ikke viktigst

– Det viktigste for oss har ikke vært å vinne, men å ha det gøy. Er det ikke gøy, så er det ikke speiding!

Det sier patruljefører Miriam Eline Bergan (14) i Ravn fra 5. Hamar KFUK-KFUM-speidere, årets norgesmestre i speiding.

Nesten 800 speidere i 120 patruljer fra hele Norge var i juni samlet på Nøtterøy i Vestfold for å kjempe om NM-tittelen. Etter fem delkonkurranser fordelt på to dager, ble vinneren kåret.

De fleste deltakerne virket til å være enige med peffen i Ravn: Det viktigste er å ha det gøy!

På den siste konkurransedagen, mens det ennå gjensto noen oppgaver, var patruljen Ekorn fra Horten MS speidergruppe også litt opptatt av ikke å komme helt sist. De kjente seg ganske sikre på at det skulle gå greit:

– Vi ligger vel sånn seks plasser fra sisteplass, men det gjør ingen ting, smiler Kristina Kostrytsya (11).
– Dette er tredje år på rad vi har kvalifisert oss til NM, og det er gøy, forteller Maria Bjørnsen (15). – Men vi er mest opptatt av å holde sammen i patruljen, og av at alle skal kjenne seg inkludert.

Ekorn består av peff Karoline Andersen (14), ass. Maria og speiderne Kristina, Aurora Høye (11), Sara Helgesen (10), Ole Jakob Lindseth (13) og Cassandra Avner (12). Noen har deltatt på NM før, for de andre er det første gang. – Vi som har vært med før, tar det litt mer med ro enn de andre, forklarer

← Norgesmestrene i patruljen Ravn fra 5. Hamar KFUK-KFUM-speidere med vinnertrofeet.

← Speiderne i Cookie Monsters fra Jørpeland KFUK-KFUM-speidere var blant de yngste NM-deltakerne i år.

↑ God stemning hos Ekorn under en av NM-oppgavene lørdag. Maria Bjørnsen (på stol), fra venstre: Sara Helgesen, Aurora Høye, Kristina Kostrytsya, Ole Jakob Lindseth og Karoline Andersen. Ikke med på bildet: Cassandra Avner.

Maria. – Dere synes kanskje det er litt for greit å komme sist, skyter Aurora inn. – Men vi blir ikke sist, da! forsikrer hun.

BLIR KJENT MED MANGE ANDRE

– Det er gøy at det er mange fra forskjellige steder i landet her på NM, mener Maria. De ramser opp Bergen, Trondheim og Stavanger når vi spør hvor speiderne de har blitt kjent med kommer fra. – Og så må jeg jo si at det blir noen forelskelser, da, legger Maria til. – Det er mange snille og kjekke her! Ole Jakob mener at det stadig kommer noen til teltet deres og spør etter de eldste jentene, noe Maria og Karoline protesterer på.

På spørsmålet om de har sovet godt, spriker svarene: – Veldig bra! – Altfor lite! – Det var vått, men jeg sov godt!

Det er lange dager på NM, tett program og lite fritid mellom konkurransene. – Det er faktisk ganske slitsomt, vi må stå opp veldig tidlig, forteller speiderne. – Ja, og med mindre man er veldig smart, legger man seg ikke før halv ett, sier Ole Jakob. De andre ler og mener han selv synes han er smart.
– Hva har vært mest gøy på NM?
Matoppgaven – i alle fall desserten! Vi ble kjent med en annen patrulje da vi lagde den, og vi hadde det gøy, selv om det var litt kaos, og selv om patruljene egentlig ikke skal snakke sammen. – Vi fikk litt poengtrekk for dårlig hygiene. Vi skar opp grønnsaker og kylling på samme fjøl, og det var ikke helt bra. Og så la vi kniven på bakken og hadde ganske mye rot.

IKKE AKKURAT RETT I KOPPEN

Oppgaven var å tilberede en treretters middag: Dampede blåskjell, kylling med stekte rotgrønnsaker og pannekaker med banan, krem og sjokoladesaus. – Vi lagde ikke helt det vi skulle, det ble grønnsaksuppe med kylling oppi. – Ja, og den ble himla sterk! Alt for mye salt! Speiderne i Ekorn har ulike meninger om resultatet av matlagingen, men er helt enige når de får spørsmål om hva som er viktigst på NM: – At vi koser oss, at vi får venner og at vi er venner. – Og å spise godteri! skyter Ole Jakob inn. – Og mat, understreker Maria.

Da resultatlista var klar søndag ettermiddag, kunne Ekorn slå fast at de endte på 94. plass.

Foto: Iver Gjendem / Speider-sport • Sted: Grorudalen

Foto: Birgitte Heneide • Modell: Iver Gjerdem / Speider-sport • Sted: Bakkedalsvatnen

speider-sport

VÅR EGEN SPORTSBUTIKK!
www.speidersport.no

ONAK BRETTEKANO

Sammenleggbar kano
Kr 12 995

Onak brettekano er en sammeleggbar kano som glir elegant og stødig gjennom vannet. Med litt trening kan du enkelt montere denne på omlag 15 minutter, helt uten bruk av verktøy. Leveres med integrert kanotralle. Gratis frakt!

17 kg | 5 års garanti

TEKST: KSENIA SAZONOVA | **FOTO:** KRISTIAN LAUVDAL STRØM

Møteopplegg:

Lag tennbriketter til patruljeturen

På et patruljemøte i høst kan dere lage tennbriketter av gamle aviser, magasiner eller papirreklame. Det er en lur måte å bruke papiravfall og rester av stearinlys på.

MÅL: F-13, K-9, S-8

Husk at både vannet og stearinen er varm, så bruk gjerne første del av patruljemøtet på å lære eller repetere førstehjelp ved brannskader!

Dere trenger:

- Gamle aviser/reklamebrosjyrer eller annet brukt papir.
- Stearinlysrester
- Hyssing og saks eller kniv til å kutte den.
- (Gammel) kjele til vannbad.
- Tom hermetikkboks til å smelte stearin i.
- Pinner til å fiske ut tennbrikettene med.

Slik gjør dere:

1. Fjern eventuelle metallstifter fra papiret.
2. Riv papiret i strimler. Størrelsen på dem avhenger av avisene, men strimlene skal være i omtrentlig like brede.
3. Ta en liten «bunke» (ca. fem strimler) og begynn å rulle dem sammen.
4. Finn en hyssing og bind rullen sammen. Hyssinglengden: Ikke altfor lang, men nok til at du har en ende du kan holde i.
   Pass på at du ikke knyter altfor stramt rundt rullen, da tar den ikke fyr.
5. Smelt stearinlysene i vannbad i en kjele. Se forklaring på hvordan du gjør det i fakkelsaken på side 8 (småspeidersidene). Pass på vannmengden, slik at hermetikkboksen ikke velter i vannbadet. Dypp avisrullene i smeltet stearin. La den trekke inn i papiret. Fisk opp tennbrikkettene og legg dem til tørk. Oppbevar dem tørt.
6. Bruk tennbrikettene på patruljetur eller når dere tenner opp i peisen eller vedovnen.

Peffens hjørne – forkortet pH – gir deg svar på mye av det du lurer på som peff. Send gjerne spørsmål og forslag til ting du vil lese om i Peffens hjørne til: ks@speiding.no

Litt om sikkerhet

For at stearinen ikke skal bli for varm, skal dere bruke vannbad når dere skal smelte den. Overopphetet stearin vil kunne ta fyr, det skjer ikke med vannbad. Smeltet stearin kan sette seg fast på huden, men ved å brukevannbad, blir ikke temperaturen høy nok til å gi alvorlig skade, men vær fokusert på oppgaven og unngå annen aktivitet i nærheten mens dere lager tennbrikettene.

Prøv brikettene på neste patruljetur, men les om bålsikkerhet og gode tips på sidene 22–23.

Premiequiz

for stifinnere og vandrere

Mål: K-3

Hvordan er det best å ligge i en hengekøye?

- ◯ Som en banan.
- ◯ På ryggen.
- ◯ På skrå.

Hvor stor er den internasjonale romstasjonen?

- ◯ Like stor som en fotballbane.
- ◯ Like stor som et hangarskip
- ◯ Litt større enn en jumbojet.

Hvorfor bør man ikke bruke klær av bomull på tur?

- ◯ Fordi de fort blir skitne.
- ◯ Fordi de ikke holder på varmen hvis de blir våte.
- ◯ Fordi de er tunge.

Finn rett svar i bladet!

Hva heter «uteliggermerket» egentlig?

- ◯ Turmerket
- ◯ Soveposemerket
- ◯ Friluftsspeider

Hvorfor fikk noen heldige speidere gratisbilletter til «Mission: Impossible 6»-premieren?

- ◯ Fordi de bygde en do til publikum og ryddet søppel.
- ◯ Fordi de holdt på med et foto- og filmmerke.
- ◯ Fordi de har et filmprosjekt i troppen.

Hva het Ta sjansen-båten til Julian og de andre i 1. Tananger sjøspeidergruppe?

- ◯ Rosa gris
- ◯ Elvegris
- ◯ Rosa boxer

Sander Schaldemose fra 1. Søgne sjøspeiderguppe vant Speiderboka, og **Natasja Louwe fra Porsgrunn FA speidergruppe** vant førstehjelpssett i premiekonkurransen i Speideren nr. 1/2018. Neste gang kan det være du som er blant de to heldige vinnerne som får en flott premie fra Speider-sport! **Svarfrist: 15. oktober**

Vinn

eller

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr./sted: .....

Telefonnummer: .....

E-post: .....

Hvis jeg vinner, vil jeg helst ha

◯ Speiderboka ◯ Alltid beredt førstehjelpssett

KLIPP UT, ELLER KOPIER SIDEN, OG SEND DEN TIL

Norges speiderforbund, Postboks 6910 St. Olavs plass, 0130 Oslo. Merk konvolutten med «Speideren»

TEGNESERIE

AV: FRODE ØVERLI

Foreldreinformasjon

NY I SPEIDEREN?
Er barnet ditt ny i speideren, og du er usikker på hva som trengs av utstyr? Snakk med lederen i den lokale speidergruppa di. Han/hun vil vite hva som kreves av utstyr der dere bor.

SPEIDERENS EGEN BUTIKK
Speider-sport er Norges speiderforbunds egen butikk. Den finner du på Internett, på www.speider-sport.no. Her finner du alt av speiderklær og utstyr, blant annet speiderdrakten.

SPEIDERNE ER PÅ NETT
Norges speiderforbunds nettside er www.speiding.no. Her finner du blant annet kontaktinformasjon til forbundskontoret og informasjon om medlemskap og forsikringer. Følg oss gjerne også på Facebook: www.facebook.com/speiderforbund

Mange grupper har også egne nettsider, spør lederen i speidergruppa di!

Medlemsinformasjon

Som medlem i Norges speiderforbund har du bestemte rettigheter, muligheter og plikter. På denne siden har vi samlet en del praktisk informasjon knyttet til ditt medlemskap.

MEDLEMSFORDELER
- Mange nye venner
- Unik praktisk kunnskap
- Tilbud om å delta på en av landets beste ledertreninger
- Mange flotte opplevelser på møter og turer
- Medlemsbladet Speideren for din aldersgruppe tre-fire ganger i året
- Rabatt på leie av flotte speidereiendommer og speiderbåter
- Personskadeforsikring som gjelder på reise til og fra og under alle aktiviteter i regi av gruppe, krets, korps eller forbund

MEDLEMSKONTINGENT
Å drive godt speiderarbeid er ressurskrevende og hadde ikke vært mulig uten den enorme innsatsen fra alle våre frivillige ledere. Men vi er også avhengig av betydelig økonomisk støtte fra stat og kommune. Størrelsen på denne støtten er avhengig av hvor mange registrerte medlemmer Norges speiderforbund har, det vil si medlemmer som har betalt medlemskontingenten. Betal kontingenten innen betalingsfristen. Da unngår du betalingspåminnelsen. Alle speidere får medlemskort. For at medlemskortet skal bli gyldig må du huske å krysse av for «Kvittering tilbake» eller «Oblat for medlemskort» ved betaling over Brevgiro eller via Nettbank. Du får da tilsendt en oblat fra banken som skal festes på medlemskortet. Sjekk at du betaler til riktig kontonummer, og med riktig KID-nummer.

MEDLEMSNUMMERET DITT
Alle medlemmer har et seks-sifret medlemsnummer. Nummeret står på kontingentgiroen, medlemskortet og sammen med adressen på baksiden av Speideren. Nummeret skal blant annet oppgis ved henvendelser om endring av medlemsinformasjon. Ønsker du å melde deg ut av speideren må du si i fra til din lokale leder og/eller sende en e-post med navn og medlemsnummer til nsf@speiding.no.

NORGES SPEIDERFORBUND
Besøksadresse:
St. Olavs gate 25, 0166 Oslo

Postadresse:
Postboks 6910 St. Olavs plass, 0130 Oslo
Telefon: 22 99 22 30 • E-post: nsf@speiding.no
www.speiding.no

FOTO: DANIEL H. WIDNES

FOTO: CHRISTIAN SANGEREID

FOTO: CHRISTIAN SANGEREID

FOTO: CHRISTIAN SANGEREID

FOTO: CHRISTIAN SANGEREID

NM i speiding

FOTO: CHRISTIAN SANGEREID

